

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. De ordine eius ad alia sacramenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

sciuntur in usu materie minister habet aliquem actum corporalem exercere circa eum, qui suscipit sacramentum: sicut in baptismo & confirmatione & extrema unctione, sed hoc sacramentum non consistit in usu alicuius materie exterioris appositae: sed loco materie se habent ea, quae sunt ex parte penitentis, unde sicut in eucharistia sacerdos sola prolatione uerborum super materia perficit sacramentum, ita etiam sola uerba sacerdotis absoluentis super penitentem, perficiunt absolutionis sacramentum. Et si aliquis actus corporalis esset ex parte sacerdotis necessarius, non minus competere crucis signatio, quae adhibetur in eucharistia, quam manus impositio in signum, quod per sanguinem crucis Christi remittuntur peccata: & tamen non est de necessitate huius sacramenti, sicut nec de necessitate eucharistiae.

ARTICVLVS V.

Utrum hoc sacramentum sit de necessitate salutis.

Sap. q. 65. a. 1. cor. & ar. 2. ad 4. & ar. 4. co. & 4. di. 74. q. 2. ar. 5. & in princ. exp. li. & 4. contra c. 71. Augu. in hoc loco tom. 8.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum non sit de necessitate salutis quia super illud Psal. 125. Qui seminant in lachrymis & dicit glo. Noli esse tristis, si adit tibi bona uoluntas, unde meretur pax: sed tristitia est de ratione penitentiae, secundum illud 2. Corinth. 7. Quae secundum Deum est tristitia, penitentiam in salutem stabilem operatur, ergo bona uoluntas sine penitentia sufficit ad salutem.

¶ 2. Praet. Prouc. 10. dicitur, Vniuersa delicta operit charitas, & inf. 13. Per misericordiam & fidem purgatur peccata, sed hoc sacramentum non est, nisi ad purgandum peccata, ergo habendo charitatem & fidem & misericordiam, potest quisque salutem consequi, etiam sine penitentiae Sacramento.

¶ 3. Praet. Sacramenta ecclesiae initium habent ab institutione Christi, sed sicut legitur Io. 8. Christe mulierem adulteram absoluit absque penitentia, ergo uidetur, quod penitentia non sit de necessitate salutis.

SED CONTRA est, quod dominus dicit Luc. 8. Si penitentiam non habueritis, omnes simul peribitis.

RESPON. Dicendum, quod aliquid est necessarium ad salutem dupliciter, uno modo absolute: alio modo ex suppositione, absolute quidem necessarium est ad salutem illud, sine quo nullus salutem consequi potest: sicut gratia Christi, & sacramentum baptismi per quod aliquis in Christo renascitur. Ex suppositione autem est necessarium sacramentum penitentiae, quod quidem est necessarium non omnibus, sed peccato subiacentibus: dicitur enim 2. Paral. 1. Et tu Deus iustorum non posuisti penitentiam iustis, Abraham, Isaac & Jacob his, qui tibi non peccauerunt. Peccatum autem cum consummatum fuerit, generat mortem, ut dicitur Iacob. 1. Et ideo necessarium est ad salutem peccatoris, quod peccatum remoueatur ab eo: quod quidem non potest fieri sine penitentiae Sacramento, in quo operatur uirtus passionis Christi per absolutionem sacerdotis simul cum opere penitentis, qui cooperatur gratiae ad destructionem peccati, sicut enim dicit Augu. * super Io. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te. unde patet quod sacramentum penitentiae est necessarium ad salutem post peccatum, sicut medicamentum corporali, postquam homo in morbum periculosum incidit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod gloss. illa uidetur esse intelligenda de eo, cui adest bona uolunt.

Fas sine interpolacione, quae fit per peccatum, falsitas enim non habet tristitia causam: sed ex quo bona uoluntas tollitur per peccatum, non potest restitui sine tristitia, quae quis doler de peccato preterito, quod pertinet ad penitentiam.

AD SECVNDVM Dicendum, quod ex quo aliquis peccatum incurrit, charitas, fides & misericordia non liberant hominem a peccato sine penitentia: requirit enim charitas, quod homo doleat de offensa in amicum commissam, & quod amico homo studeat satisfacere: requirit etiam ipsa fides, ut per uirtutem passionis Christi, quae in sacramentis ecclesiae operatur, quarat iustificari a peccatis: requirit etiam & ipsa misericordia ordinata, ut homo subueniat penitendo suae miseriae, quam per peccatum incurrit: secundum illud Prou. 14. Miseros facit populos peccatum: unde ecel. 30. dicitur, Miserere anime tuae, placens Deo.

AD TERTIVM Dicendum, quod ad potestatem excellentem, quam solus Christus habuit, ut supra dictum est, * pertinet quod Christus effectum sacramenti penitentiae, qui est remissio peccatorum, contulit mulieri adulterae sine exterioris penitentiae Sacramento, licet non sine interiori penitentia, quam ipse in ea per gratiam est operatus.

ARTICVLVS VI.

Utrum penitentia sit secunda tabula post naufragium.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod penitentia non sit secunda tabula post naufragium, quia super illud Isa. 5. Peccatum suum quia si sedomae predicauerunt, dicit glo. * Secunda tabula post naufragium, est peccata abscondere: penitentia autem non abscondit peccata, sed magis ea reuelat, ergo penitentia non est secunda tabula.

¶ 2. Praet. Fundamentum in edificio non tenet secundum, sed primum locum: penitentia autem in spiritali edificio est fundamentum, secundum illud Heb. 6. Non rursus iacentes fundamentum penitentiae ab operibus mortuis, unde & praecedit ipsum baptismum, secundum illud Act. 2. penitentiam agite, & baptizetur unusquisque uestrum, ergo penitentia non debet dici secunda tabula.

¶ 3. Praet. Omnia sacramenta sunt quaedam tabulae, id est, remedia contra peccatum: sed penitentia non tenet secundum locum inter sacramenta, sed magis quartum, ut ex supra dictis patet. * ergo penitentia non debet dici secunda tabula post naufragium.

SED CONTRA est, quod Hier. 7. dicit, quod secunda tabula post naufragium est penitentia.

RESPON. Dicendum, quod, id quod est per se, naturaliter prius est eo, quod est per accidens, sicut & substantia prior est accidente: sacramenta autem quaedam per se ordinantur ad salutem hominis, sicut baptismus, qui est spiritalis generatio, & confirmatio, quae est spirituale augmentum, & eucharistia, quae est spirituale nutrimentum: penitentia autem ordinatur ad salutem hominis quasi per accidens, supposito quodam, scilicet ex suppositione peccati: nisi enim homo peccaret actualiter, penitentia non indigeret: indigeret tamen baptismum & confirmationem & eucharistiam, sicut & in uita corporali non indigeret homo medicatione nisi infirmaret: indigeret autem homo per se ad uitam generationem, augmentum, & nutrimento. & ideo penitentia tenet secundum locum

4. di. 2. q. 2. ar. 3. ad 5. & di. 14. q. 1. ar. 2. q. 4. & di. 16. q. 4. ar. 1. q. 1. ad 1. Glo. Hier. in illum locum tom. 7.

q. 65. ar. 5. Hierony. in per illud Isa. 3. peccatum suum quasi sedomae tom. 5.

Jocum respectu status integritatis, qui conferi & cōseruari per sacramenta prædicta: unde & metaphori- ce dicitur secunda tabula post naufragium. Nam primum remedium mare transeuntibus est, vt conseruentur in naui integra. Secundum autem reme- dium est post nauem fractam, ut quis tabule adhæ- reat, ita etiam primum remedium in mari huius vi- tæ est, quod homo integritatem seruet: secundum autem remedium est, si per peccatum integritatem perdidit quod per penitentiam redeat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod abscon- dere peccata contingit dupliciter. Vno modo, dum ip- sa peccata fiunt, est autem peius peccare publice q̄ occulte, tum quia peccator publicus videtur ex ma- iori contemptu peccare: tum etiam, quia peccat cū scandalo aliorum, & ideo quoddam remedium est in peccatis, quod aliquis in occulto peccet. Et secun- dum hoc dicit glo. * quod secunda tabula post nau- fragium est peccata abscondere, non quod per hoc tollatur peccatum, sicut per penitentiam: sed quia p- hoc peccatum fit minus. alio modo, aliquis abscon- dit peccatum prius factum per negligentiam con- fessionis, & hoc contrariatur penitentia. Et sic abs- condere peccatum, non est secunda tabula: sed ma- gis contrarium tabule, dicitur enim Proverbio. uigefimo octauo. Qui abscondit scelera sua, non dirigitur.

AD SECUNDUM Dicendum, quod peniten- tia non potest dici fundamentum spiritualis edificii simpliciter, id est, in prima edificatione: sed est fun- damentum d in secunda readificatione, que fit per destructionem peccati. Nam primo redeuntibus ad Deum, occurrit penitentia. Apostolus tamen ibi lo- quitur de fundamento spiritualis doctrina: peniten- tia autem, ouæ baptismum præcedit, non est pe- nitentia sacramentum.

AD TERTIUM dicendum, quod tria præcedē- tia sacramenta pertinent ad nauem integram, id est ad statum integritatis, respectu cuius penitentia di- citur secunda tabula.

ARTICVLVS VII.

Super quæst. octua
gesima quarta Ar-
ticulum septimū.

Utrum hoc sacramentum fuerit conue-
nienter in noua lege institutum.

In ar. 7. circa illud,
quod penitentia est
de iure naturali, quo
ad dolorem & dolo-
ris remedium, & ali-
quod signum dolo-
ris, aduerte quod du-
pliciter possunt hæc
uerba intelligi.

Primo, simpliciter
& absolute, ut so-
nant. Et sic ma-
gnam habent diffi-
cultatem, si non sunt
solutum quia si pec-
catum non fuit scan-
dalosum seu manife-
stum aliis, nulla appa-
retur naturalis ad-
iunctio doloris: tum,
quia abstrahendo a
commentis fidei, do-
lor seu iustitia de
præterito peccato
nullam uidetur ha-
bere rationem reme-
dii: & propterea
superfluum uidetur
dolor de malis præ-

AD SEPTIMUM sic procedi-
tur. Vide, quod hoc sacra-
mentum non fuerit conuenien-
ter institutum in noua lege. Ea
enim quæ sunt de iure naturali,
institutione non indigent: sed pe-
nitere de malis quæ quis gessit, est
de iure naturali: non enim potest
aliquis bonum diligere, quin de
contrario doleat. ergo penitentia
non fuit conuenienter instituta
in noua lege.

¶ 1. Præ. Illud quod fuit in uete-
ri lege, instituendum non fuit in
noua: * sed etiam in ueteri lege
fuit penitentia: unde & dominus
conqueritur Hier. 28. dicens, Nul-
lus est qui agat penitentiam sup
peccato suo, dicens, Quid feci? er-
go penitentia non debuit institui
in noua lege.

¶ 3. Præ. Penitentia consequen-
ter se habet ad baptismum, cum

fit secunda tabula, ut supra dictū
est: * sed penitentia uidetur a do-
mino instituta ante baptismum;
nā in principio prædicationis sue
dixisse dominus legitur Matth. 4.
Penitentiam agite, appropinqua-
uit enim regnū celorum. ergo hoc
sacramentum non fuit conuenien-
ter institutum in noua lege.

¶ 4. Præ. Sacramenta nouæ legis
institutionem habent a Christo,
ex cuius uirtute operantur, ut su-
pra dictum est: * sed Christus nō
uidetur instituisse hoc sacramen-
tum, cum ipse non sit usus eo, si-
cut aliis sacramentis quæ ipse in-
stituit. ergo hoc sacramentū non
fuit conuenienter institutum in
noua lege.

SED CONTRA est, quod di-
cit dominus Luc. ult. Oportebat
Christum pati, & resurgere a mor-
tuis die tertia, & prædicari in no-
mine eius penitentiam & remis-
sionem peccatorum in omnes
gentes.

RESPON. Dicendum, quod, si-
cut supra dictum est, * in hoc sa-
cramento actus penitentis se ha-
bet sicut materia: id autem quod
est ex parte sacerdotis, qui opera-
tur ut minister Christi, se habet
ut formale & completiuum sa-
cramenti: materia uero est in aliis sa-
cramentis præfixit a natura, ut aqua, uel ab arte,
ut panis: sed quod talis materia ad sacramentum af-
sumatur, institutione indiget hoc determinante: sed
forma sacramenti & uirtus ipsius totaliter est ex in-
stitutione Christi, ex cuius passione procedit uirtus
sacramentorum. sic ergo huius sacramenti materia
præfixit a natura (ex naturali enim ratione homo
mouetur ad penitendum de malis quæ fecit) sed
quod hoc, uel illo modo homo penitentiam agat,
est ex institutione diuina: unde & dominus in prin-
cipio prædicationis suæ indixit hominibus. ut non
solum peniterent, sed etiam penitentiam agerent,
significans determinatos modos actuum, qui requi-
runtur ad hoc sacramentum: sed id, quod pertinet
ad officium ministrorum, determinauit Matth. de-
cimo sexto ubi dixit Petro, Tibi dabo clauis regni
celorum &c. Efficaciam autem huius sacramenti &
originem uirtutis eius, manifestauit post resurre-
ctionem Luc. ultimo ubi dixit, quod oportet præ-
dicari in nomine eius penitentiam & remissionem
peccatorum in omnes gentes, præmisso de passione
& resurrectione: ex uirtute enim nominis Iesu Chri-
sti patris, & resurgentis, hoc sacramentum effica-
ciam habet in remissionem peccatorum: & sic patet
conuenienter hoc sacramentum in noua lege in-
stitutum fuisse.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod de iure na-
turali est, quod aliquis peniteat de malis quæ fecit,
quantum ad hoc, quod doleat fecisse, & doloris re-
medium quærat per aliquem modum, & quod etiā
aliqua signa doloris ostendat, sicut & Niniuite fece-
runt, ut Ionæ 3. legitur. In quibus tamen aliquid fuit
adiunctum fidei, quā conceperant ex prædicatione
Ionæ, ut scilicet hoc agerent sub spe ueniæ cōsequē-
de a Deo, secundū illud quod ibi legitur, Quis scit,
Tertia S. Thomæ. NN 4. si con-

teritis. Acedit ad
hec, quod difficile est
nosse quid homo in-
fra ius nature solum
stando, cognosceret
de abolitione pecca-
ti, per aliud quā p-
cessationem a pecca-
do. Alio autem mo-
do intelliguntur, sup-
posita in homine co-
gnitione fidei, ita
quod supposita fi-
de, non ex fide, sed
ex ratione naturali
prouenit, quod ho-
mo doleat de pecca-
tis commissis, & quod
doloris in remediū
assumat, & quod ali-
quod signum dolo-
ris ostendat, quam-
uis hoc tertium in-
telligendum sit sicut
de exteriori religio-
nis cultu uidetur, q̄
in communi fit de iure
nature. Dicitur enim
naturalis ratio
homini fideli, ut do-
leat de offensa crea-
toris: & quia nullum
aliud ex nobis est re-
medium, nisi cor hu-
miliatum, ideo hu-
iusmodi humilitationem
in remedium
doloris, hoc est pec-
cati dolendi quærat.

q. 62. ar. 5. &
q. 64. ar. 1.

Art. huius
quæst.

Centur
P

D. 7.

ad. 11.

Ant. præ.